

Küçük hikaye tarzının üstadı

Başlık, Nazım Hikmet'e ait. Nazım Hikmet, 11 Eylül 1936 tarihinde Akşam gazetesinde 'Orhan Selim' mahlasıyla yayımlanan yazısında, Fahri Celâl (Göktulga)'i şöyle anlatıyor:

"F. Celalettin zamanının gürültülü, gözalıcı, kolay kazanılmış şöhretlerinin geçici gölgesi altında kaldığı için adı dillere destan olmamış bir hikayecidir. Onun değeri ancak şimdi, bugün anlaşılabilir ve yarın daha çok anlaşılacak." "F. Celâlettin" veya "Fahrettin Celâl" imzalarıyla tanınan Fahri Celâl Göktulga'nın bütün öyküleri, **Yapı Kredi Yayınları** tarafından yayımlandı. Cüneyt İssî'nin yayına hazırladığı **kitapta**, Fahri Celâl'in **ki**-**taplaşmamış** hikayelerine de yer verildi.

Fahri Göktulga 1895 doğumlu. II. Meşrutiyetle (1908) başlayıp tek partili siyasetin sonuna kadar süren bir geçiş döneminin öykücüsü. Asıl mesleği psikiyatristlik. Mesleğe adım attığı yıllar, psikoloji biliminin parladığı yıllar. Göktulga, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e uzanan süreçte, geleneksel değerlerle Batı'dan gelen yeni değerler arasında bocalayan Osmanlı toplumunun yaşadığı değerler karmaşasını, yarattığı öykü kişilerinin psikolojisiyle yansıttı.

Anton Çehov çizgisi

Kısa öykü tekniğinin de "psikolojik" olanaklarla geliştiği kabul edilir. Zira gerçek dram, olaylar zincirinde değil, karakterlerin zihinlerinde ve yüreklerinde yaşar. Celalettin Göktulga, insan psikolojisinin sunduğu olanakların farkına varmış bir öykücüdür. Göktulga'yı Anton Çehov çizgisinde buluşturan şeyin de bu farkındalık olduğu söylenir. Göktulga, yaşadığı dönemde bu üstünlüğüyle tanınmamış, tersine öykü kişilerinin 'ruh hastası' olduğu ileri sürülerek küçümsenmiştir. Göktulga, Cumhuriyet döneminin ilk kuşak öykücüler arasında, insan psikolojisine eğilen öykücüler arasında en yetkini kabul edilir. Nitekim, modern Türk edebiyatına yöneltilen en ciddi eleştirilerden biri, yazarların, öykü ve roman kişilerinin psikolojik derinliklerini gerektiği ölçüde yansıtmadıklarıdır.

Göktulga öykülerine o tadı veren, diline, tarzına yetkinliği taşıyan belli ki öykü kişilerinin 'psikolojik derinliklerini' yansıtmada gösterdiği ustalaktır. Yine Nazım Hikmet'ten aktaralım: "Türk edebiyatının hikaye faslında F. Celâlettin, ince, alaycı, li-

rik ve temiz realizmiyle, tiplerini duyuş ve duyduruştaki hüneri ve dilinin halisliğiyle tarzının biricik üstadıdır. 'Kına Gecesi'nde bir 'Devairi İşgal' hikayesi var ki küçük hikaye tarzının şaheserlerinden biridir.

"Bir iki genç hikayeci müstesna, bugün bize hikaye diye okutturulmak istenen mütereddi verimlerin sahipleri F. Celalettin'i okumalıdır, ondan öğrenecekleri birhayli şey var."

Ömer Seyfettin'le başlayıp **Sabahattin Ali** ve Sait Faik Abasıyanık olgunluğa erişen modern Türk öykücülüğünün gelişim zincirinde Fahri Celâlettin, bu iki yazar arasındaki "halka" kabul edilir.

Göktulga, Osmanlı toplumunun yaşadığı değişimi, öykülerinin önemli bir bölümünde kadın-erkek ilişkileri çerçevesinde yansıttı. Göktulga'nın erkek bakış açısıyla kaleme aldığı söz konusu öykülerinde, geleneksel değerlerin temsilcisi olan erkek öykü kişilerinin, yeni değerlerin temsilcisi olan kadın öykü kişileriyle yaşadıkları tuhaflıklar ve beklenmedik sonlar anlatılıyor.

Böylelikle, modernleşme süreciyle birlikte toplumun yaşadığı kolektif şizofreni bireysel düzlemde dile getirilmiş oluyor. Zira erkek öykü kişilerinin toplumdaki egemen konumları, kadının kamusal alanda belirlemeye başlayan varlığıyla sarsılmaktadır.

Tanzimatta kadın

Göktulga'nın kadın-erkek ilişkilerini yansıtan öykülerinde kadın düşmanlığına varan bir "erkek taraflı" tutum dikkat çekiyor. Bu eğilim aslında Tanzimat yazarları arasında yaygındır. Aralarında görüş farkları olmakla birlikte Tanzimat yazarları konuya "kadınlara verilebilecek özgürlük alanı" anlayışıyla bakar. Ataerkil yapının sürdürüldüğü geleneksel Osmanlı toplumunda, kadın erkeğe muhtaçtır. Ancak, kadın kahramanların gözüyle bu durum eleştirilir.

Tanzimat, kadınların kocalarıyla bile sokağa çıkmalarının ayıplandığı, mesire yerlerinde kocalarıyla beraber oturmalarına polis engel olduğu bir dönemde filizlenmiştir. Dönemin anlayışına göre kadın, evini temizlemeli, düzenli olmalı ve kocasının her türlü kahrını çekmelidir.

Tanzimat döneminin eserlerinde görücü usul evlilik genel olarak eleştirilir. Ancak modernleşmenin taşıyıcıları olan yazarlar, konu "namus" olunca geleneksel ataerkil düşüncelerden sınırlanmamışlardır.

Kedinin Kerameti (Bütün Hikayeleri)

Fahri Celal Göktulga
Yapı Kredi Yayınları, 476 s